

Samenvatting

In december 2015 heeft de gemeenteraad besloten de in 2013 ingevoerde mogelijkheid tot een wekelijkse zondagopenstelling te continueren. De raad heeft geen standpunt ingenomen over het voorstel tot openstelling van winkels op Tweede Kerstdag. Het college heeft daarop onderzoek laten verrichten onder inwoners en ondernemers door BRO. Het college heeft kennisgenomen van dit onderzoek en vraagt de raad of hij nog naar aanleiding van dit rapport nog behoefte heeft aan een nadere discussie in een stads- of raadsronde.

Beslispunten

1. kennis nemen van het BRO-rapport
2. in raadsinformatiebrief vragen of raad nog behoefte heeft aan een nadere discussie

Besluit Burgemeester en Wethouders 17 mei 2016:

Conform.

1. Aanleiding

In december vorig jaar is het raadsvoorstel over de winkeltijden behandeld in de gemeenteraad. Ten aanzien van uw voorstel om ook op Tweede Kerstdag de mogelijkheid te bieden om de winkels te openen heeft de raad geen standpunt ingenomen. Met de raad is afgesproken dat dit onderwerp separaat in het voorjaar behandeld zou worden.

2. Context

In dit kader heeft BRO onderzoek verricht. In dit onderzoek is in beeld gebracht hoe de situatie t.a.v. Tweede Kerstdag in het buitenland is. Daarnaast hebben enquêtes plaatsgevonden onder bewoners en ondernemers.

3. Gewenste situatie

De belangrijkste conclusies van het onderzoek zijn:

Consumenten:

- de helft van de Maastrichtenaren vindt dat ondernemers zelf mogen bepalen of ze op Tweede Kerstdag hun winkel openen
- 8 % denkt op Tweede Kerstdag te gaan winkelen en een vijfde overweegt dit

Ondernemers:

- de helft van de ondernemers vindt dat winkeliers zelf mogen bepalen of ze op Tweede Kerstdag hun winkel openen
- 14% geeft aan van plan te zijn om te openen op Tweede Kerstdag (supermarkten en franchisers), 6% weet het niet en 80% is het niet van plan

Ervaringen elders:

- in 8 van de 10 onderzochte middelgrote historische gemeenten is winkelopenstelling op Tweede Kerstdag mogelijk (niet bekend in hoeverre daar daadwerkelijk gebruik van wordt gemaakt)
- in 2015 was 85 % van de woonboulevards open en 57% van de supermarkten
- in 2015 gaf 15% van de Nederlanders aan te willen winkelen op Tweede Kerstdag
- in België is Tweede Kerstdag geen officiële feestdag en liggen de omzetten in de lijn met een normale werkdag
- in Duitsland zijn de winkels dicht

- in het Verenigd Koninkrijk is de meerderheid van de ketens in de binnensteden open voor de lancering van de winter sales. Een kwart van de Britten gaat shoppen en qua omzet is het de beste dag van het jaar.

Het rapport biedt weinig aanknopingspunten om uw aanvankelijke voorstel tot het geven van de mogelijkheid tot winkelenstelling op Tweede Kerstdag met verve te onderbouwen.

Wij stellen u dan ook voor om kennis te nemen van het rapport en om een raadsinformatiebrief te sturen waarin u de raad vraagt of hij n.a.v. dit rapport nog behoefte heeft aan een nadere discussie in een stadsronde.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Niet van toepassing.

5. Effect op de openbare ruimte

Niet van toepassing.

6. Personeel en organisatie

Niet van toepassing

7. Informatiemanagement en automatisering

Niet van toepassing

8. Financiën

Financiële informatie is niet relevant voor de besluitvorming in deze nota.

9. Aanbestedingen

Niet van toepassing

10. Participatie tot heden

In de raadsvergadering van 15 december 2015 is besloten om de winkeltijden op Tweede Kerstdag in het voorjaar separaat aan de orde te laten komen.

11. Voorstel

1. kennis nemen van het BRO-rapport
2. in raadsinformatiebrief vragen of raad nog behoefte heeft aan een nadere discussie

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Na behandeling in het college zal een raadsinformatiebrief verzonden worden.

Collegevoorstel

Maastricht: wenselijkheid winkelopenstelling Tweede Kerstdag

Gemeente Maastricht

Concept

Maastricht: wenselijkheid winkelopenstelling Tweede Kerstdag

Gemeente Maastricht

Concept

Rapportnummer: 205X00755.088178_1

Datum: 25 april 2016

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. A. Costongs

Projectteam BRO: Jan Carel Jansen Venneboer, Vincent Pandolfi

Trefwoorden: Winkelopenstelling, Tweede Kerstdag, desk-research, consumenten- en ondernemersenquête

Bron foto kaft: BRO, Maastricht

Beknopte inhoud: PM

BRO
Hoofdvestiging
Postbus 4
5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
F +31 (0)411 850 401
E info@bro.nl

BRO
Ruimte | om *in* te leven

Inhoudsopgave	pagina
1. INLEIDING	2
2. CONSUMENTENPEILING	4
3. ONDERNEMERSENQUETE	9
4. ERVARINGEN IN BINNEN- EN BUITENLAND	19
5. CONCLUSIES	24

1. INLEIDING

Koopzondagen in Maastricht succesvol

Op 22 januari 2013 heeft de gemeenteraad van Maastricht de Winkeltijdenverordening aangepast. Voor alle ondernemers werd het toen mogelijk gemaakt om hun winkels op zondag open te stellen. Uit een recente evaluatie¹ is gebleken dat de nieuwe winkeltijden positief bijdragen aan de beleidsdoelstellingen uit de economische visie van de gemeente, en een positief effect hebben op de beleving van de bezoekers en op de werkgelegenheid. Op basis van dit overwegend positief beeld is vervolgens besloten dat de voortzetting van de wekelijkse koopzondag gewenst is.

Gemeenteraad verdeeld over winkelenstelling op Tweede Kerstdag

In hetzelfde besluit van 2013 heeft de gemeenteraad echter ook bepaald geen winkelopening toe te staan op Nieuwjaarsdag, Eerste Paasdag, Eerste Pinksterdag, Eerste Kerstdag, Tweede Kerstdag en, voor het centrum, tevens op de zondagen van de Heilighdomsvaart, de Reuzenstoet en Carnavalszondag.

De Centrummanager, uit naam van ondernemers, heeft vervolgens verzocht dit aantal terug te brengen naar vijf feestdagen per jaar, te weten Nieuwjaarsdag, Carnavalszondag, Eerste Paasdag, Eerste Pinksterdag en Eerste Kerstdag. Daarbij is de wens van ondernemers benadrukt om, in het bijzonder voor Tweede Kerstdag, op het veranderende gedrag van consumenten in te kunnen spelen. Steeds meer consumenten zouden namelijk erop uitwillen tijdens feestdagen als Tweede Paasdag, Tweede Pinksterdag en Tweede Kerstdag. En, gegeven de al bestaande mogelijkheid om de winkels op Tweede Paasdag en Tweede Pinksterdag te openen, zo volgde de redenering, zou de opening op Tweede Kerstdag een logische vervolgstap zijn.

Omwille van dit economische belang heeft het College van B&W in december 2015 een voorstel gedaan aan de gemeenteraad om winkelenstelling op Tweede Kerstdag mogelijk te maken. Door een aanvangstijd van 12 uur te hanteren, zou daarbij ook voldoende recht worden gedaan aan de gewenste 'zondagsrust'. De afweging tussen het economische belang en de sociale belangen van Tweede Kerstdag als vrije dag hebben de raad echter verdeeld waardoor, ook gegeven de nabijheid van de Kerstdagen, besloten werd het besluit naar het voorjaar van 2016 (juni) uit te stellen.

Behoeftte aan meer inzicht

Vanuit deze achtergrond is BRO gevraagd verder onderzoek te doen naar de wenselijkheid van winkelenstelling op Tweede Kerstdag in Maastricht. Daarbij is de volgende vraagstelling en plan van aanpak overeengekomen.

¹ Gemeente Maastricht (November) 2015 Evaluatie Koopzondagen 2013-2015

Als eerste is gevraagd om de vraag/behoefte voor winkelopenstelling op Tweede Kerstdag in Maastricht in kaart te brengen, middels het peilen van de mening van bewoners/consumenten ten aanzien van dit thema. Dit is opgepakt middels het uitzetten van een aantal vragen in het online panel van de gemeente Maastricht omtrent de winkelbereidheid, attitudes, en huidige ervaringen met winkelen op zondag in de gemeente.

Aansluitend is verzocht om het draagvlak onder ondernemers te onderzoeken met betrekking tot de voorgestelde winkelopening op Tweede Kerstdag. Daartoe is door BRO een enquête uitgezet onder alle detailhandelsondernemers in de gemeente Maastricht. Daarin is onder andere de mening van ondernemers gepeild over dit voorstel, hun bereidheid om hun winkel op Tweede Kerstdag open te stellen en de (on)mogelijkheden daartoe.

Tot slot is BRO gevraagd te kijken naar de ervaringen met winkelopenstelling op Tweede Kerstdag elders in het land en in het buitenland. Daarvoor is een schets gemaakt van hoe in andere middelgrote historische gemeenten in Nederland met dit vraagstuk wordt omgegaan, en wat de effecten van deze maatregel zijn in het licht van het veranderende consumenten- en winkelgedrag op Tweede Kerstdag. Dit is vervolgens gespiegeld aan ervaringen uit België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.

Opbouw rapportage

In deze rapportage worden de resultaten en conclusies van het onderzoek gepresenteerd. In lijn met de vraagstelling worden in het volgende hoofdstuk de inzichten uit de consumentenpeiling besproken. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van de ondernemersenquête gepresenteerd. In het vierde hoofdstuk komen de ervaringen met winkelopenstelling op Tweede Kerstdag in Nederland en in het buitenland aan bod.

Op basis van voorgaande analyses worden er in hoofdstuk 5 de belangrijkste conclusies getrokken ten aanzien van de wenselijkheid van winkelopenstelling op Tweede Kerstdag in Maastricht.

2. CONSUMENTENPEILING

Om de vraag/behoefte van de consument ten aanzien van winkelen op Tweede Kerstdag in kaart te brengen, is gedurende twee weken in april 2016² een aantal vragen uitgezet in het online bewoners/consumentenpanel van de gemeente Maastricht. In totaal hebben 700 mensen hun mening over het onderwerp gegeven.

Winkelen op koopzondagen

De koopzondag voorziet in Maastricht in een duidelijke behoefte voor dagelijkse boodschappen³. Uit de bevraging blijkt dat ongeveer een kwart (23%) van de Maastrichtse bevolking in 2015 twee tot drie keer per maand een winkel voor dagelijkse boodschappen heeft bezocht op zondag en 22% eens per maand. Ongeveer één vijfde van de Maastrichters geeft aan nooit een winkel voor dagelijkse boodschappen te hebben bezocht op zondag in 2015, terwijl 10% juist zegt dit elke week/zondag te hebben gedaan.

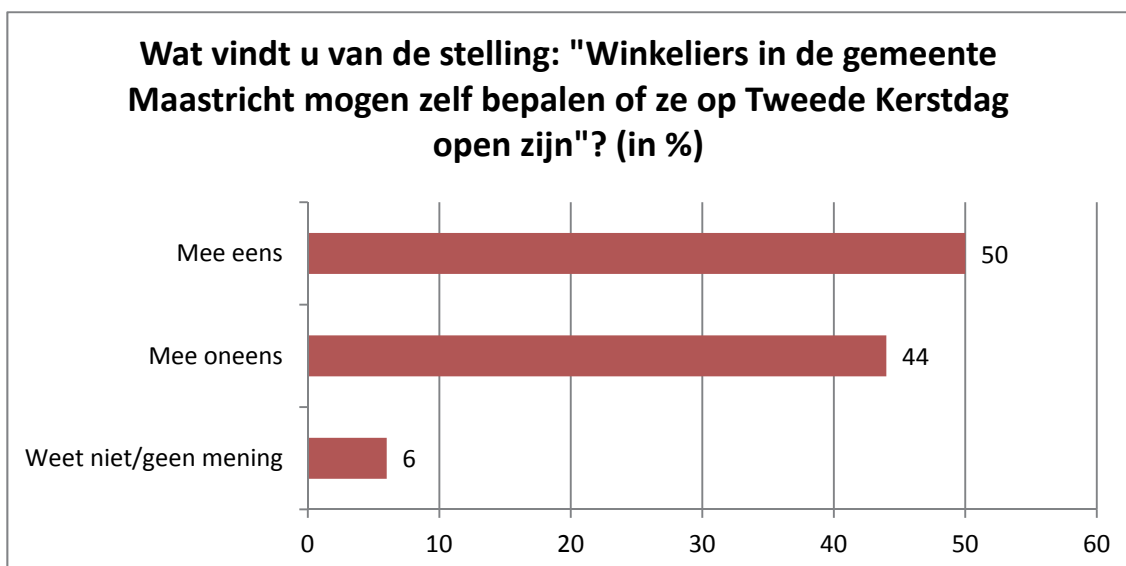
² Weken 14 en 15

³ Dagelijkse boodschappen: levensmiddelen en persoonlijke verzorging

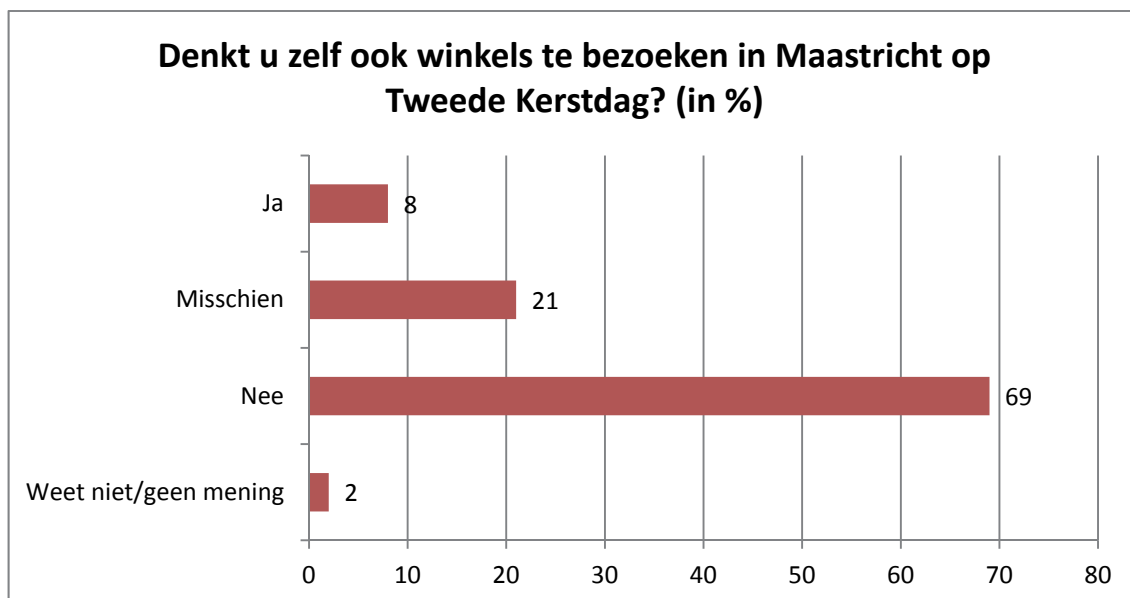
Een wat behoudender beeld ontstaat ten aanzien van het zondagsbezoek aan niet-dagelijkse winkels⁴ in Maastricht in 2015. Hieruit blijkt dat de grootste groep van de Maastrichtenaren (iets minder dan één kwart) eens per maand een winkel voor niet-dagelijkse artikelen heeft bezocht, maar ook dat een identieke groep dit nooit gedaan heeft in 2015. Het percentage dat elke week/zondag (niet-dagelijks) heeft gewinkeld ligt op slechts 2%.

Winkelen op Tweede Kerstdag

⁴ Niet-dagelijkse winkels: mode & luxe, vrije tijd, in/om het huis, overige detailhandel

De lokale inwoners zijn verdeeld over een mogelijke winkelopstelling op Tweede Kerstdag in Maastricht. Exact de helft vindt dat winkeliers zelf zouden mogen bepalen om al dan niet open te zijn op Tweede Kerstdag. 44% is het hiermee oneens.

De animo onder Maastrichtenaren om zelf lokale winkels te bezoeken op Tweede Kerstdag is relatief beperkt. 8% denkt wel te gaan winkelen in Maastricht op Tweede Kerstdag. Ongeveer één vijfde overweegt dit en 2% weet het niet of heeft geen mening. De meeste Maastrichtenaren denken op deze dag niet te gaan winkelen, namelijk 69%.

Van de Maastrichtenaren die wel, misschien of nog niet weten/geen mening hebben of ze op Tweede Kerstdag zouden gaan winkelen in Maastricht (31%), zegt ongeveer de helft (143 respondenten) dat ze op die dag winkels in de binnenstad zouden bezoeken voor 'funshoppen'. Circa 112 respondenten geven aan op die dag mogelijk boodschappen te doen. Het bezoek aan niet-dagelijkse winkels buiten de binnenstad blijkt in verhouding minder populair (37 respondenten).

Aan de groep Maastrichtenaren die aangaf op Tweede Kerstdag niet te gaan winkelen (69%) is vervolgens, middels een open vraag, naar hun motieven gevraagd. De meest voorkomende antwoorden waren:

- Ik heb er geen behoefte aan, ik ga al/ik ga liever iets anders doen (190 respondenten):
 - de dag met/bij familie doorbrengen (179);
 - ik vier Tweede Kerstdag buiten de stad (6);
 - ik ga iets anders in/buiten de stad doen (bijvoorbeeld wandelen) (5).
- Winkels zijn al genoeg open, Tweede Kerstdag zou een rustdag moeten blijven (166):
 - waarvan om religieuze redenen (6).
- Ik gun het personeel en zelfstandigen ook een/hun vrije dag (70).
- Het zal waarschijnlijk te druk zijn in de stad (16).
- Omdat ik zelf aan het werk ben/in de keuken sta (3).
- Ik zou het wel leuk vinden om te winkelen, maar heb andere afspraken staan (1).

63 respondenten hebben suggesties gegeven voor bijzondere activiteiten die winkeliers, eventueel samen met andere partijen, op Tweede Kerstdag zouden kunnen organiseren. Hieronder een overzicht van deze suggesties:

- Organiseer culturele activiteiten: concerten, theatervoorstellingen in de stad en op straat, kerststallen in kerken (10 respondenten).
- Organiseer (commerciële) nevenactiviteiten: open de Kerstmarkt op 't Vrijthof, organiseer kerstmarkten in de straten, Wintercircus (7).
- Decor en omgeving: zorg voor muziek in de straten, betere kerstversiering (6).
- Organiseer sociale activiteiten/activiteiten voor het goede doel: ouderen en mensen in de bijstand in het zonnetje zetten, bijvoorbeeld door het organiseren van een diner voor hen (5).
- Focus meer op kinderen/het hele gezin: zowel in restaurants maar ook middels evenementen zoals het voorlezen van kerstverhalen bijvoorbeeld (3).
- Zorg voor speciale sales/promoties: zoals Boxing Day in het Verenigd Koninkrijk (3)
- Dicht blijven: winkels zijn al genoeg open, dus ga eens uitrusten, of breng de dag met vrienden of familie door (20).

Overige opmerkingen en suggesties

Tot slot is aan het online panel gevraagd of men nog andere suggesties had in het kader van een eventuele winkelopstelling op Tweede Kerstdag. Van de 700 Maastrichtenaars hebben 62 mensen hierop gereageerd. De meest voorkomende antwoorden waren:

- In plaats van winkelen, geeft culturele activiteiten meer de ruimte op Tweede Kerstdag in Maastricht: koren, bezichtigingen (11 respondenten).
- Organiseer/stimuleer sociale activiteiten voor ouderen, minder bedeelden en/of het verenigingsleven op die dag (2).
- Vergroot de schaatsbaan (2).
- Organiseer een kerstborrel voor de hele stad (in alle cafés op een afgesproken tijdstip) (1).
- Geef duidelijkheid over winkelopstelling op die dag (1).
- Winkels moeten dicht blijven: het is goed om een rustdag te hebben, om met familie en vrienden door te brengen, ook voor personeel en zelfstandigen (41):
 - maar wel met mogelijkheid tot openstelling horeca (4).
 - maar wel met mogelijkheid tot openstelling supermarkten (2).

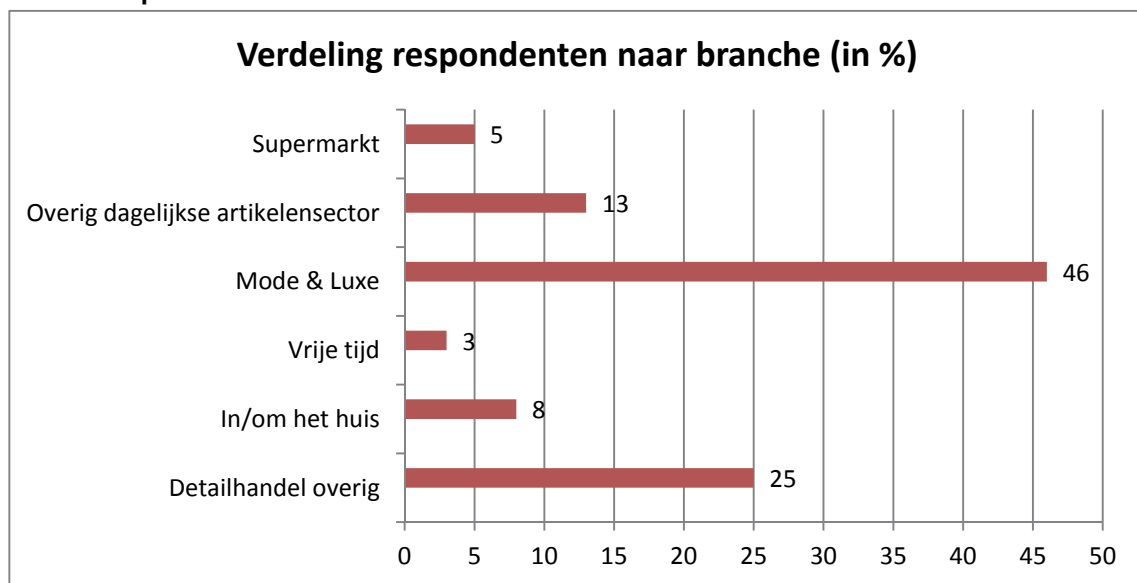
Conclusies consumentenvraag

- De helft van de Maastrichtenaars vindt dat ondernemers zelf zouden mogen beslissen omtrent winkelopstelling op Tweede Kerstdag.
- De animo onder de lokale inwoners om Maastrichtse winkels te bezoeken op Tweede Kerstdag is relatief beperkt. 8% van de Maastrichtenaars denkt op Tweede Kerstdag te gaan winkelen, één vijfde overweegt dit en 2% weet het niet of heeft hier geen mening over. Dit tegenover 80% van de Maastrichtenaars dat gedurende 2015 wel eens is gaan winkelen op een 'normale' koopzondag.
- Gevraagd naar suggesties in het kader van een eventuele winkelopstelling op Tweede Kerstdag, wordt vaak het organiseren van (culturele) nevenactiviteiten in de binnenstad genoemd. Het vaakst doen de lokale inwoners echter een beroep om de winkels dicht te houden.

3. ONDERNEMERSENQUETE

Om het draagvlak onder de lokale ondernemers voor winkelopenstelling op Tweede Kerstdag te meten, heeft BRO, per post, een enquête naar alle 1.005 detailhandelersondernemers in de gemeente Maastricht gestuurd. Gedurende twee weken in de eerste helft van april 2016⁵ had men de mogelijkheid de enquête te retourneren. 321 detailhandelersondernemers hebben de enquête ingevuld, waarmee een respons van 32% is behaald.

Profiel respondenten

Kijkende naar de verdeling van de 321 respondenten naar branche, dan blijkt iets minder dan de helft (46%) uit 'mode & luxe' bedrijven te bestaan en een kwart uit 'overige detailhandel'. Daarna volgen ondernemers in de branches 'overige dagelijkse artikelen', 'in/om het huis', 'supermarkten' en 'vrije tijd'⁶.

⁵ Weken 14 en 15

⁶ Supermarkten: supermarkten

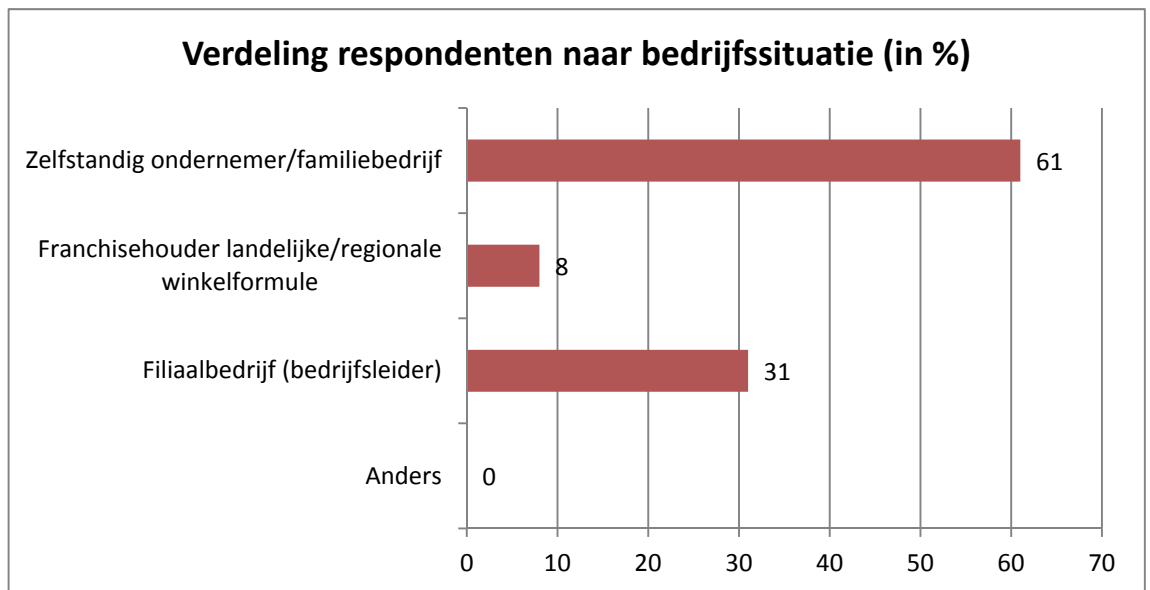
Overige dagelijkse artikelen: levensmiddelen (- supermarkten), persoonlijke verzorging

Mode & luxe: warenhuizen, kleding & mode, schoenen & lederwaren, juwelier & optiek, huishoudelijke- & luxe artikelen, antiek & kunst

Vrije tijd: sport & spel, hobby, media

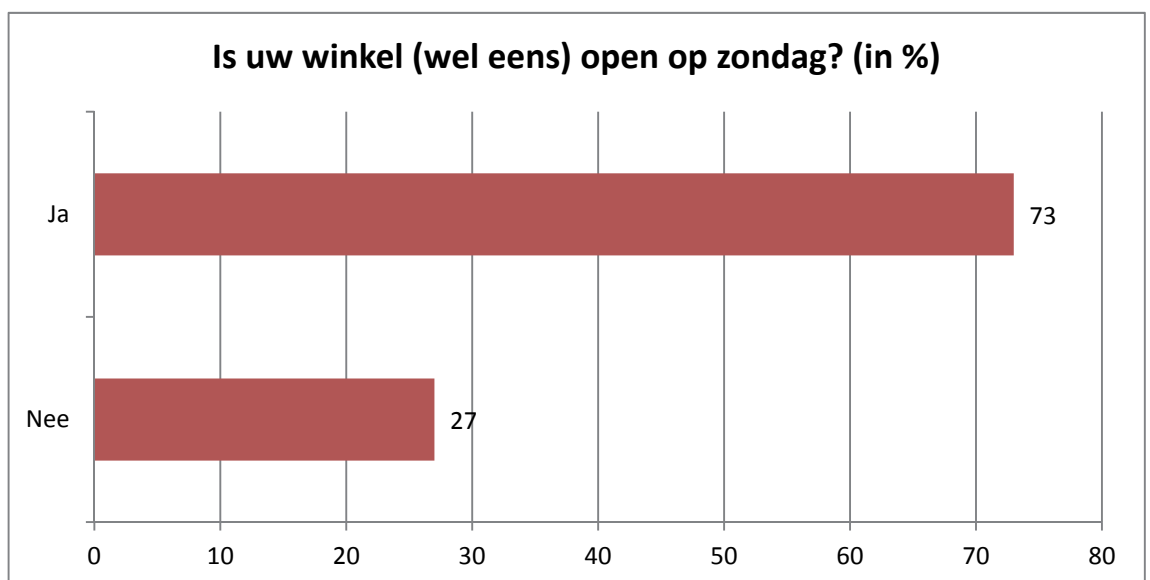
In/om het huis: plant & dier, bruin- & witgoed, auto & fiets, doe-het-zelf, wonen

Overige detailhandel: bijvoorbeeld paramedisch, feestwinkels, haarden, souvenirs

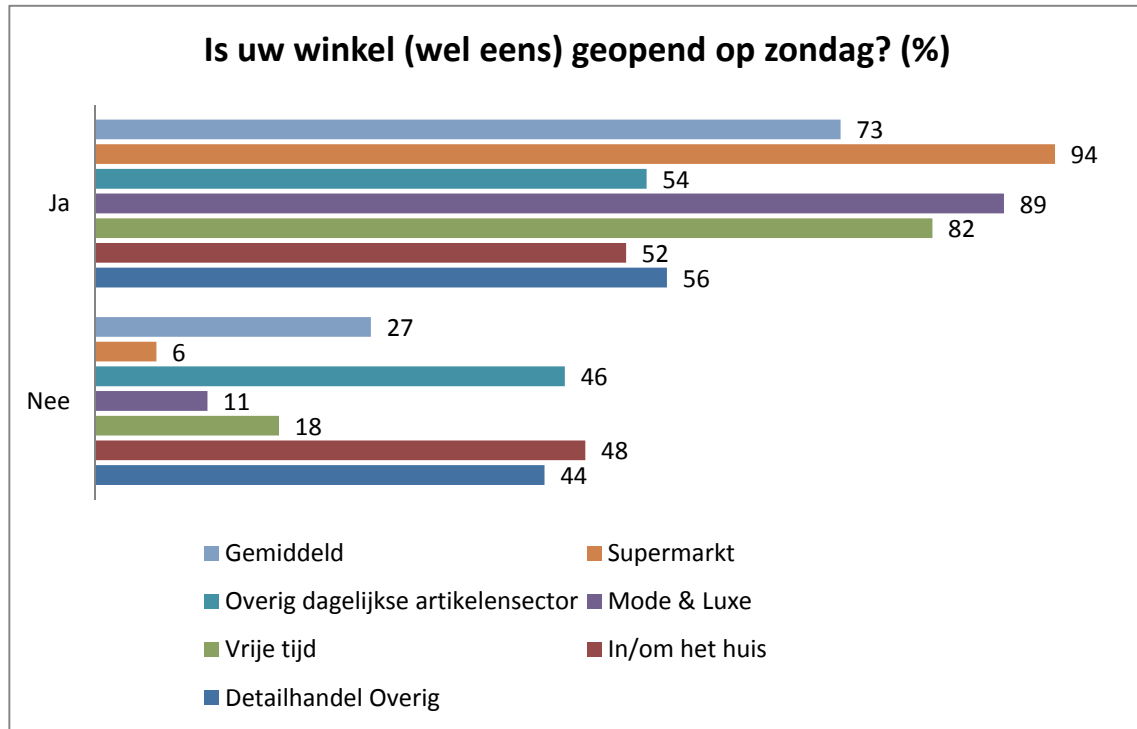

Wordt er naar het profiel van de respondenten gekeken in termen van bedrijfssituatie, dan blijkt dat ongeveer 60% uit zelfstandige ondernemers of familiebedrijven bestaat, iets minder dan één derde uit filiaalbedrijven, en 8% uit franchisehouders van regionale of landelijke winkelformules.

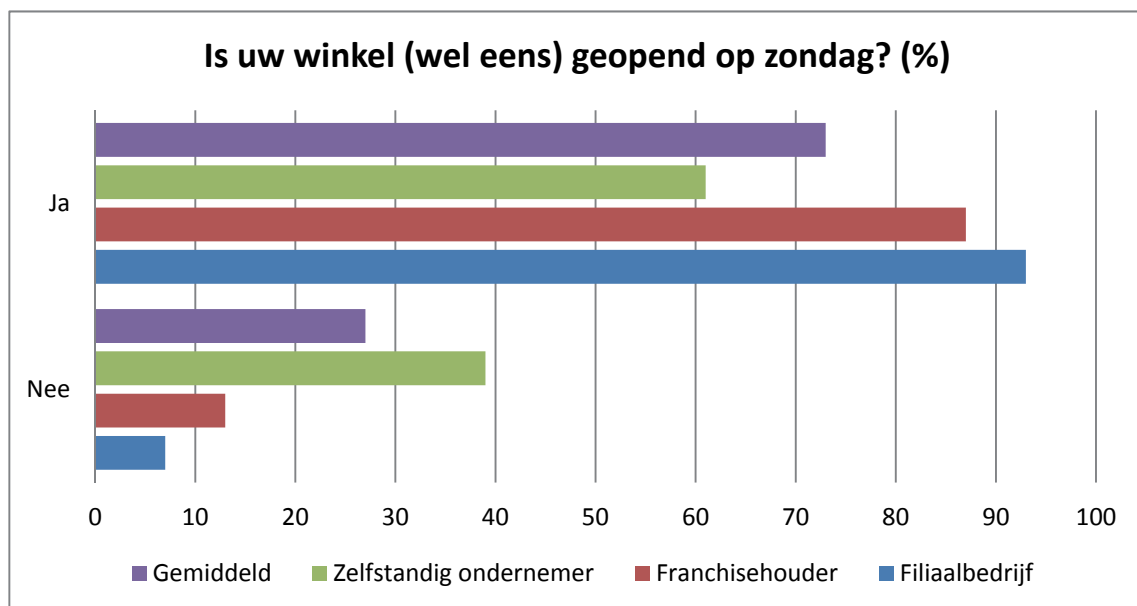
Winkelpenstelling op koopzondagen

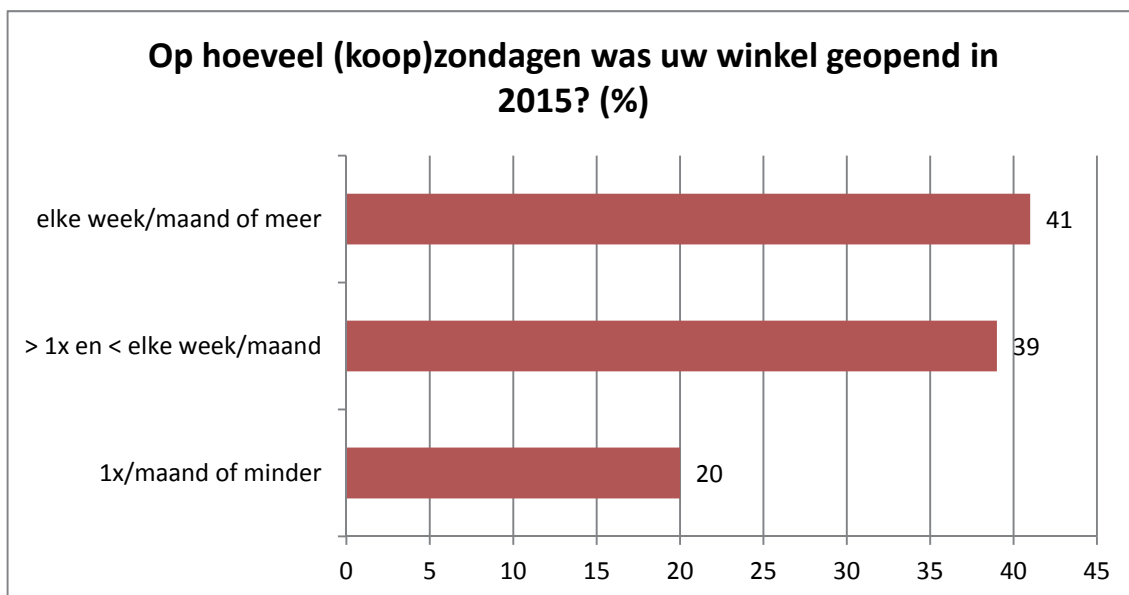
Ongeveer driekwart (73%) van de detailhandelsondernemers in de gemeente Maastricht geeft aan wel eens geopend te zijn op koopzondagen (feestdagen inbegrepen). Ruim een kwart dus niet.

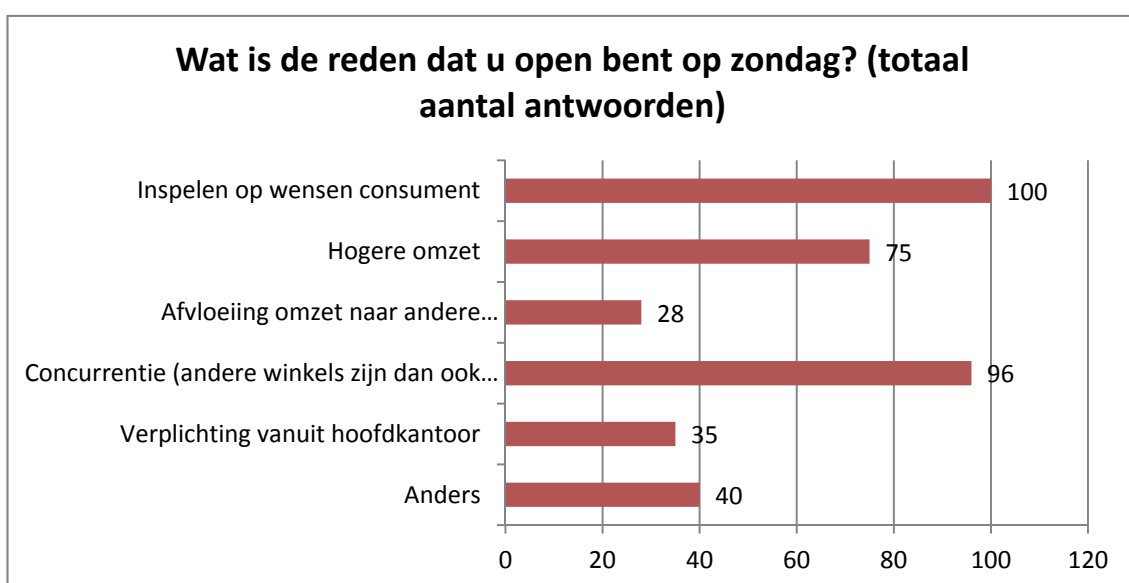
Uitgesplitst naar branches blijkt dat voornamelijk supermarkten (met 94%), mode & luxe bedrijven (89%) en vrije tijd zaken (82%) hun winkels op zondagen wel eens openen. Aan de andere kant zijn het voornamelijk winkels in de in/om het huis (48%), overige dagelijkse artikelen (46%) en overige detailhandel (44%) die hun deuren meer dan gemiddeld (27%) gesloten houden.

Worden de antwoorden op deze vraag uitgesplitst naar de bedrijfssituatie van ondernemers, dan blijkt dat voornamelijk de grotere filiaalbedrijven (met 93%) en franchisehouders (87%) meer dan gemiddeld (73%) open zijn op zondag, terwijl hoofdzakelijk de zelfstandige ondernemers (met 39%) ervoor kiezen om gesloten te blijven (ten opzichte van 27%).

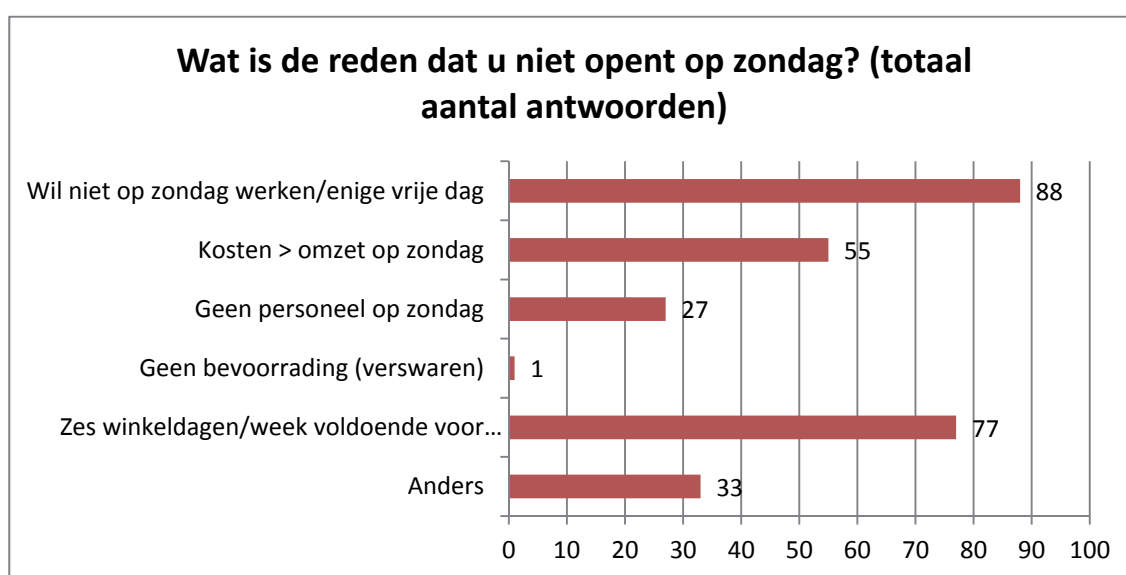

Aan de ondernemers die hun winkels wel eens op koopzondagen openen (73% van de respondenten), is vervolgens gevraagd naar het aantal dagen van dergelijke openstelling. Ongeveer twee vijfde (41%) geeft aan elke week tot alle koopzondagen per jaar open te zijn. Een zelfde aandeel zegt gemiddeld meer dan 1 keer per maand, maar minder dan elke week te openen. Eén vijfde van de ondernemers zegt slechts eens per maand of zelfs minder te openen.

Aan dezelfde groep ondernemers is vervolgens gevraagd naar de motieven van hun openstelling op zondagen (en feestdagen), waarbij meerdere antwoorden mogelijk waren. 'Inspelen op de wensen van de consument' en 'concurrentie/andere winkels zijn dan ook open' kwamen het vaakst voor, gevolgd door 'hogere omzet', 'verplichting vanuit hoofdkantoor' en 'voorkoming afvloeiing naar internet en andere winkelcentra'. Bij de open categorie 'anders' waren de antwoorden als volgt:

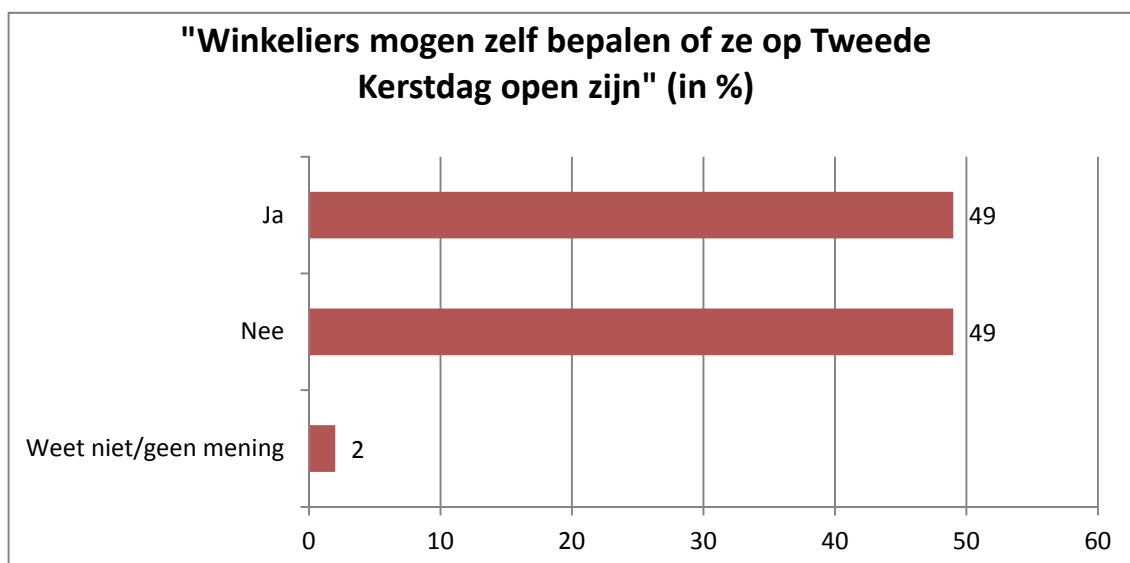
- Omwille van speciale gelegenheden zoals evenementen, activiteiten, feestdagen (10 respondenten).
- Compenseren voor lagere omzet op andere dagen, zoals door sluiting op maandagen of minder verkopen door de weeks en op zaterdag (5).
- Gemeentelijke beslissing (2).

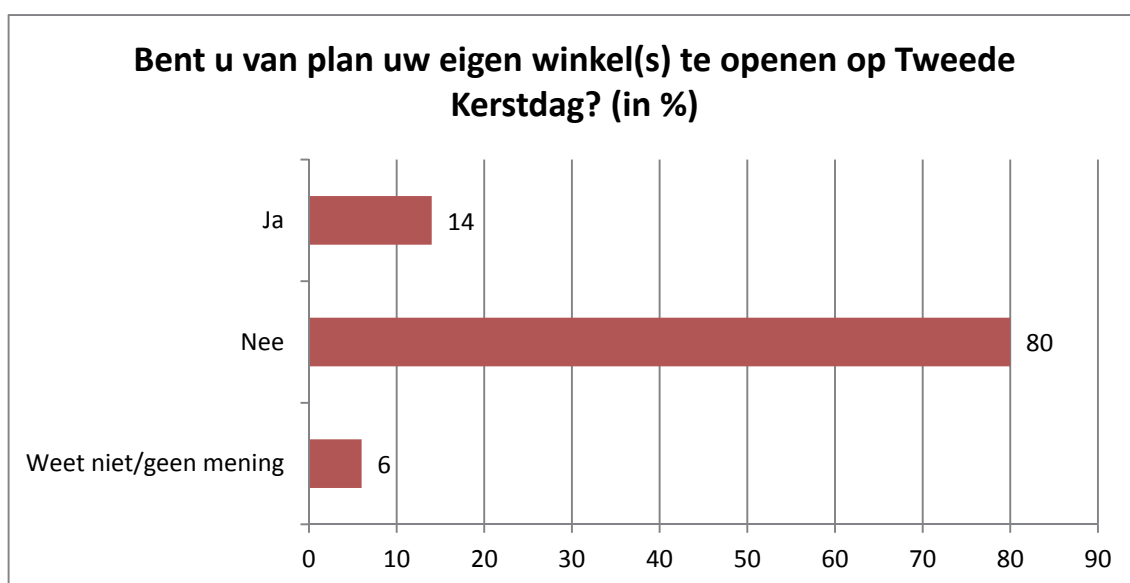
Ook aan diegenen die nooit op zondag geopend zijn (27% van de ondernemers) is gevraagd naar hun motieven. Het argument 'ik wil niet werken op zondag/het is mijn enige vrije dag' werd het meest genoemd, gevolgd door de mening dat 'zes winkeldagen per week voldoende is voor consumenten', dat 'kosten op zondag hoger uitvallen dan de (extra) omzet', en 'gebrek aan personeel'. Bij de open categorie 'anders' waren dit de meest genoemde thema's:

- Sociale motieven: familie, vrienden (7 winkeliers).
- Traditie en christelijke feestdagen in ere houden (5).
- Op zondag 'recreanten' in plaats van 'klanten' (3).
- Winkel ligt buiten het centrum (3).
- Andere winkels zijn dan ook dicht (1).

Winkelenstelling op Tweede Kerstdag

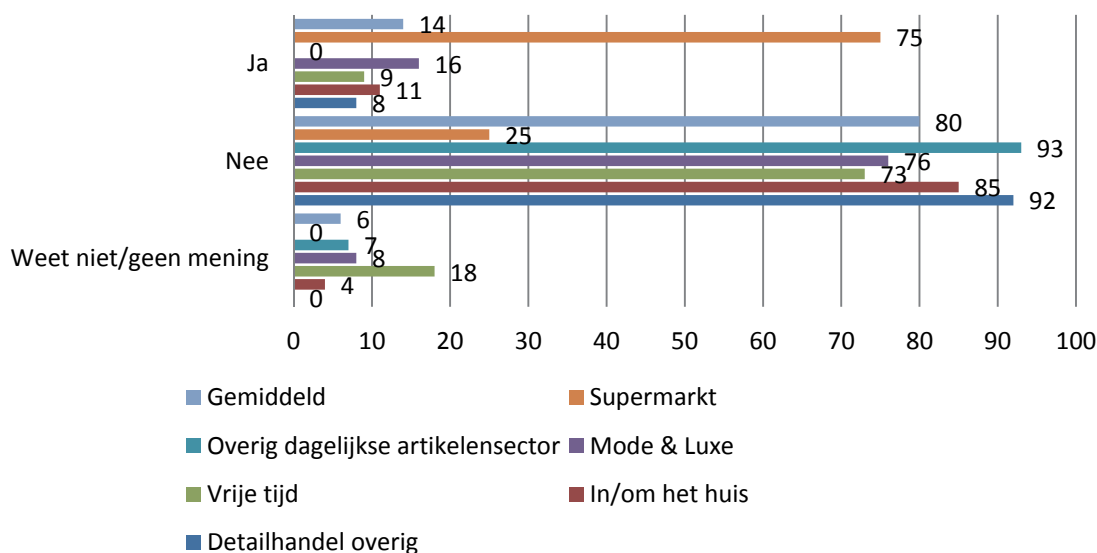

Gevraagd naar hun mening over de stelling "Winkeliers mogen zelf bepalen of ze op Tweede Kerstdag open zijn", blijkt het aandeel voor- en tegenstanders met 49% exact gelijk te zijn.

Op de vraag of winkeliers van plan zouden zijn hun winkel(s) op Tweede Kerstdag te openen, antwoordt 1 op de 7 ondernemers van wel. 6% weet het niet weet of heeft hier geen mening over. Een duidelijke meerderheid van 80% geeft aan dit niet van plan te zijn.

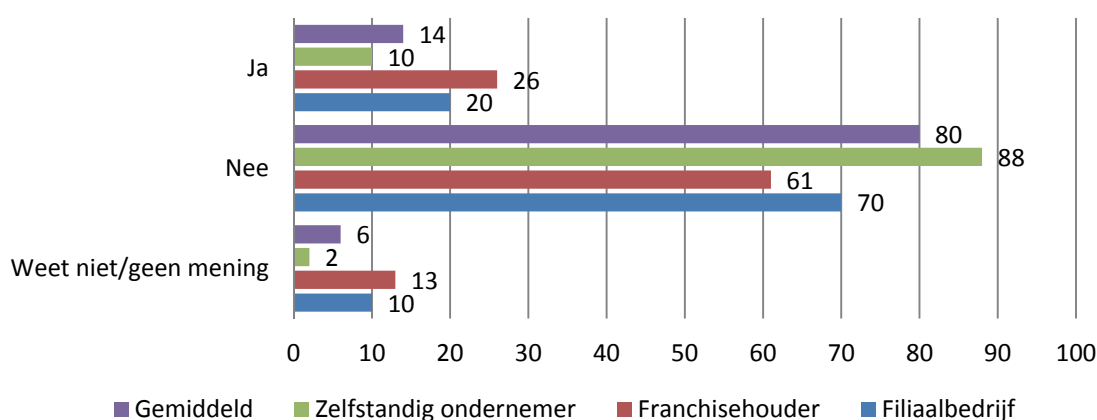
Bent u van plan uw eigen winkel(s) te openen op Tweede Kerstdag? (%)

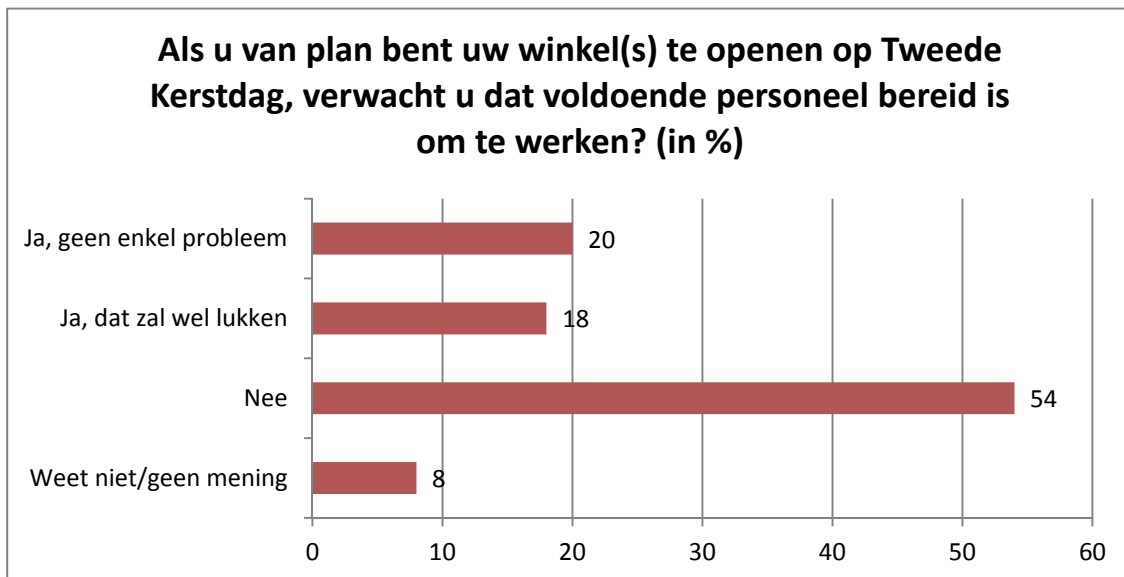
Als voorgaande antwoorden worden uitgesplitst naar de verschillende branches van de ondernemers, dan blijkt dat voornamelijk supermarkten (met 75% tegenover 14% gemiddeld) voorstander van winkelopenstelling op Tweede Kerstdag zijn.

Ondernemers in de 'overige dagelijkse artikelensector' (bijv. persoonlijke verzorging) lijken, met 93% tegen 80% gemiddeld, het minst bereid tot openstelling van hun winkel op Tweede Kerstdag.

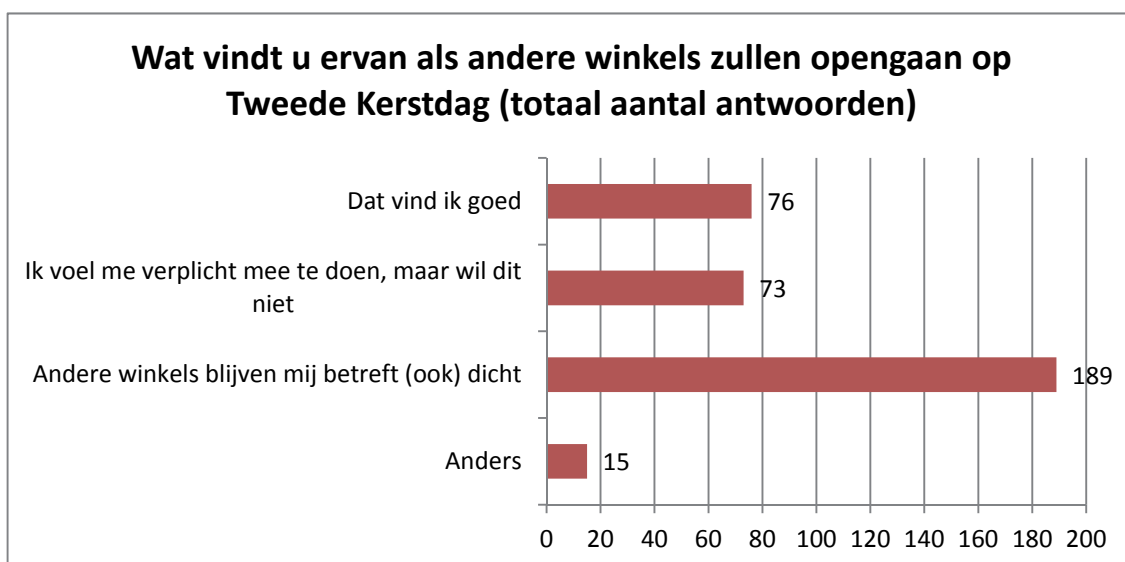
Bent u van plan uw eigen winkel(s) te openen op Tweede Kerstdag? (%)

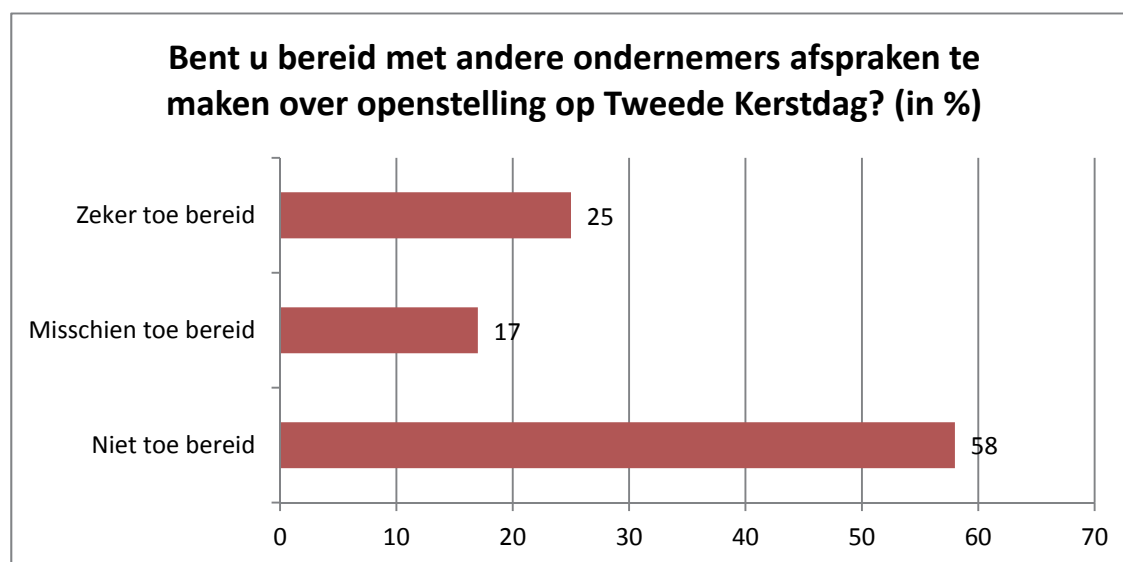
Bij een uitsplitsing van voorgaande antwoorden naar de bedrijfssituatie van ondernemers, blijkt dat voornamelijk franchisehouders en filiaalbedrijven het meest bereid zijn tot winkelopenstelling op Tweede Kerstdag (met respectievelijk 26% en 20% tegenover 14% gemiddeld). Zelfstandige ondernemers staan hier aanmerkelijk minder positief tegenover: 88% zegt 'nee', tegenover 80% gemiddeld.

Van de ondernemers die wel van plan zijn hun winkel(s) op Tweede Kerstdag te openen (14%), verwacht meer dan de helft (54%) dat er niet voldoende personeel beschikbaar zou zijn op die dag. Ongeveer twee vijfde verwacht dat de inplanning van personeel wel gaat lukken.

Ongeveer een kwart van de Maastrichtse ondernemers (22%) geeft aan het wel goed te vinden als andere winkels op Tweede Kerstdag geopend zijn. 73 winkeliers zouden liever niet openen op deze dag, maar zouden zich hiertoe wel verplicht voelen door de geopende concurrentie. Iets meer dan de helft (54%) vindt echter dat ook andere winkels dicht zouden moeten blijven op die dag. Bij de open antwoorden ('anders') is een tiental keer aangegeven dat Tweede Kerstdag überhaupt een rustdag zou moeten blijven, terwijl twee ondernemers aangeven dat collega's het zelf moeten weten.

Gevraagd naar hun bereidheid tot het maken van afspraken met andere ondernemers over winkelopenstelling op Tweede Kerstdag, zegt ongeveer een kwart hiertoe bereid te zijn. Nog eens 17% zou hier misschien toe bereid zijn, terwijl een meerderheid (bijna drie vijfde) van de ondernemers aangeeft hier niet toe bereid te zijn.

Overige opmerkingen en suggesties

Tot slot hadden ondernemers de mogelijkheid om andere opmerkingen of suggesties te plaatsen. 173 winkeliers hebben van de mogelijkheid gebruik gemaakt.

- Slechts een 5-tal ondernemers gaf nog een positieve reactie ten aanzien van winkelopenstelling op Tweede Kerstdag, waarbij de meest voorkomende thema's waren:
 - Profiteren van recreanten (3 respondenten).
 - Concurrentiepositie Maastricht ten opzichte van België en Duitsland (2).
- De overgrote meerderheid drukte zich nog eens negatief uit over de mogelijkheid tot winkelopenstelling op Tweede Kerstdag in Maastricht. Meest genoemde redenen waren:
 - Beschermen van het eigen welzijn: al vaak genoeg open/te weinig vrije dagen, sociaal leven, rust/gezondheid (70).
 - Beschermen van welzijn van de eigen medewerkers (20).

- Te weinig omzet tegenover hogere kosten: alleen 'kijkers' en geen 'kopers', shoppen gebeurt voor Kerst en niet daarna (25).
- Openstelling komt alleen ten goede aan grotere bedrijven in het centrum: zelfstandigen hebben te weinig belang bij en mogelijkheden voor openstelling, geen nut voor ondernemers buiten het centrum (20).
- Juist het feit dat de winkels dicht zijn is onderscheidend voor Maastricht: rust, cultuur, bijzondere sfeer in de stad tijdens Tweede Kerstdag (10).
- Tot slot hebben vijf ondernemers de noodzaak aangekaart voor betere afstemming/coördinatie/communicatie tussen ondernemers en de gemeente, en ondernemers onderling, over de mogelijke openstelling op Tweede Kerstdag. Dit om eenduidigheid naar elkaar en naar klanten en bezoekers toe uit te spreken. Suggesties zijn:
 - Indien winkelopstelling niet mogelijk wordt, dit duidelijk communiceren via de toeristische kanalen van de gemeente, om zodoende bezoekers niet teleur te stellen. Tevens kan zo juist aandacht worden gevestigd op de bijzondere 'sfeer' van Maastricht tijdens deze dagen.
 - Indien winkelopstelling wel mogelijk wordt, ook dan voor een duidelijke lijn kiezen. Of zoveel mogelijk ondernemers blijven dicht, of er moeten zoveel mogelijk winkeliers meedoen, om zodoende te komen tot een gezamenlijke promotie van Maastricht als 'totaalbeleving'.

Conclusies ondernemersdraagvlak

- Bijna de helft van de ondernemers geeft aan dat winkeliers zelf zouden mogen bepalen om al dan niet open te zijn op Tweede Kerstdag. De andere helft is hier juist geen voorstander van.
- 14% geeft aan van plan te zijn om de eigen winkel te openen op Tweede Kerstdag (voornamelijk supermarkten en franchise formules). 6% weet het nog niet of heeft hier geen mening over, en 80% is dit niet van plan (voornamelijk winkels in 'overige dagelijkse artikelen' en zelfstandige ondernemers). Dit tegenover drie kwart van de ondernemers die in 2015 wel eens hun winkel op een 'normale' koopzondag hebben geopend.
 - Van diegenen die aangeven op Tweede Kerstdag te willen openen, verwacht ruim de helft (54%) dat er niet voldoende personeel bereid zou zijn om te werken op die dag.
- Een kwart van de ondernemers is bereid om afspraken te maken met andere ondernemers omtrent winkelopstelling op Tweede Kerstdag. 17% is hier misschien toe bereid.
- Gevraagd naar hun suggesties gaf slechts een 5-tal ondernemers de wens te kennen om winkelopstelling mogelijk te maken; de overgrote meerderheid is hier op tegen.

4. ERVARINGEN IN BINNEN- EN BUITENLAND

Nu de mening van de Maastrichtse consument en het ondernemersdraagvlak ten aanzien van winkelenstelling op Tweede Kerstdag in Maastricht in kaart zijn gebracht, worden in dit hoofdstuk de nationale en internationale ervaringen met winkelenstelling op deze specifieke dag besproken. Dit op basis van bestaande onderzoeken en overige beschikbare gegevens.

Winkelenstelling op Tweede Kerstdag in Nederland

In 2009 werd voor het eerst in een Nederlandse gemeente (namelijk Amsterdam) een algehele ontheffing voor de openstelling van (alle) winkels op alle zon- en feestdagen, waaronder Tweede Kerstdag, ingevoerd. Dit gebeurde vanuit de wettelijke uitzondering voor toeristische gebieden, die nu niet meer van kracht is. Deze maatregel heeft vervolgens de discussie in andere Nederlandse gemeenten op gang gebracht. In onderstaande tabel (4.1) is de huidige stand van zaken voor middelgrote, historische steden in Nederland weergegeven omtrent de opening van winkels op Tweede Kerstdag.

Tabel 4.1: Stand van zaken winkelenstelling middelgrote historische steden Tweede Kerstdag⁷

Gemeente (laatste wijziging verordening)	Ontheffing verbod openstelling 26/12
Breda (2011)	Ja, omwille van toerisme, ontheffing voor alle zon- en feestdagen voor winkels in de gehele gemeente van 9-17 uur (behalve bij NAC stadion op dagen van thuiswedstrijden).
Haarlem (2012)	Ja, omwille van toerisme, ontheffing voor alle zon- en feestdagen voor winkels in de gehele gemeente van 12-18 uur, terwijl voor warme bakkers en bloemenhandelaren van 8-18 uur. Ook evenementen zijn toegestaan op tijdstippen zoals aangegeven op de vergunning.
Alkmaar (2013)	Ja, omwille van toerisme, ontheffing voor alle zon- en feestdagen voor winkels in de gehele gemeente van 10-21 uur.
Groningen (2013)	Ja, ontheffing op zon- en feestdagen (behalve Eerste Paasdag, - Pinksterdag, - Kerstdag, 4 mei vanaf 19h) voor winkels in de gehele gemeente van 12-22 uur.

⁷ Bron: Decentrale Overheid Regelgeving, gecorruboreerd met gemeentelijke websites

Gemeente (laatste wijziging verordening)	Ontheffing verbod openstelling 26/12
's-Hertogenbosch (2013)	Ontheffing op zon- en feestdagen (behalve Eerste- en Tweede Kerstdag en Nieuwjaarsdag) voor winkels in binnenstad en Bossche (woon)boulevard van 12-18 uur. Voor winkels in bepaalde interessegebieden en voor tuincentra en bouwmarkten kan daar van afgeweken worden. In 2015 is winkelopstelling dan ook mogelijk gemaakt op Tweede Kerstdag (in de binnenstad).
Nijmegen (2013)	Ja, ontheffing op zon- en feestdagen (behalve Eerste Paasdag, - Pinksterdag, - Kerstdag en Nieuwjaarsdag) voor winkels in de gemeente van 12-18 uur, behalve supermarkten (12-22 uur) en brood- en banketbakkers (8-18 uur).
Dordrecht (2014)	Ja, ontheffing voor alle zondagen tussen 12-18 uur, en voor alle feestdagen 6-24 uur, voor winkels in de gehele gemeente.
Leiden (2014)	Ja, ontheffing voor alle zon- en feestdagen voor winkels in de gehele gemeente van 6-22 uur.
Delft (2015)	Ja, omwille van toerisme, ontheffing voor alle zon- en feestdagen voor winkels in de gehele gemeente tussen 9-20 uur.
Zwolle (2015)	Nee, ontheffing slechts mogelijk voor 12 zon- en feestdagen per jaar, aan te wijzen door het college, en met mogelijkheid een uitzondering te maken voor specifieke branches en gebieden, van 6-22 uur.

Uit de tabel komt naar voren dat in 8 van de 10 middelgrote historische gemeenten winkelopstelling op Tweede Kerstdag al mogelijk is. In het merendeel van de gevallen is dit mogelijk gemaakt voor alle winkels in de gehele gemeente, maar de openingstijden verschillen wel. In vier gemeenten gebeurde dit op basis van toeristische motieven. Alleen in Zwolle en 's-Hertogenbosch bestaat deze mogelijkheid nog niet. Echter, op verzoek van het lokale ondernemersfonds, is in Den Bosch in 2015 besloten hierop een uitzondering te maken. Helaas bestaan er geen structurele data omtrent het aandeel winkeliers dat ook daadwerkelijk van deze mogelijkheid gebruik heeft gemaakt in de verschillende gemeente de afgelopen jaren⁸.

Op brancheniveau hebben in Nederland de laatste tien jaar veel woonboulevards een vrijstelling gekregen om gedurende Tweede Kerstdag geopend te zijn. Wel variëren de openingstijden per gemeente. In 2015 was ongeveer 85% van de ongeveer 60 grotere

⁸ Op basis van een interview met de OndernemersFederatie Rotterdam City bleek dat in 2010 ongeveer 80% van de grotere winkels in het centrum zijn/haar deuren op Tweede Kerstdag zou hebben open gedaan

woonboulevards in Nederland gedurende Tweede Kerstdag geopend⁹. Een meer recente trend is de openstelling van supermarkten op Tweede Kerstdag en in toenemende mate ook op Eerste Kerstdag. Op Tweede Kerstdag 2015 was 57% van alle supermarkten in Nederland geopend¹⁰.

Winkelgedrag op Tweede Kerstdag in Nederland

Er bestaan tot op heden geen eenduidige cijfers omtrent het winkelgedrag (bezoekersaantallen, uitgaven) van Nederlanders op Tweede Kerstdag. Bekend is dat in 2009 al ongeveer 15% van de Nederlanders te kennen gaf mogelijk op Tweede Kerstdag te willen shoppen/recreatief winkelen.¹¹ De verwachting is echter dat het effectieve bezoekersaantal lager zal uitvallen, waarmee theoretisch dus minder omzet wordt behaald dan op een 'normale' koopzondag. Binnen de context van een toenemende 'commercialisering' van de vrijetijdsbesteding van Nederlanders op deze dag, zal het bezoek van Nederlanders de komende jaren echter waarschijnlijk wel toenemen, net zoals dat op reguliere koopzondagen ook gebeurde.

Wel bestaan er specifiekere cijfers voor woonboulevards en de supermarktbranche. Het is bijvoorbeeld bekend dat in 2007 al ongeveer 3-5% van de Nederlanders een woonboulevard had bezocht op Tweede Kerstdag¹². Met een omzet van ongeveer €125¹³ miljoen op die dag, presteerden woonboulevards beter dan op een reguliere koopzondag. Verder meer is bekend dat de recente openstelling van supermarkten op Tweede Kerstdag in Nederland ertoe leidde dat 4,4% van de bevolking in 2014 op Tweede Kerstdag ook daadwerkelijk een supermarkt heeft bezocht, waarmee de sector echter niet het resultaat haalde van een normale koopzondag¹⁴.

Winkelenstelling Tweede Kerstdag in het buitenland

Gezien de geografische ligging van Maastricht worden in deze paragraaf ook de ervaringen met winkelenstelling op Tweede Kerstdag in België en in Duitsland verkend. Daarnaast zal er ook naar het Verenigd Koninkrijk worden gekeken, een land dat vaak als voorloper wordt gezien op het gebied van (commerciële) ontwikkelingen in Europa.

België

In België is Tweede Kerstdag, behalve voor de Duitstalige gemeenschap, geen officiële feestdag. De winkels zijn dan ook gewoon open, behalve als Tweede Kerstdag op een zondag valt. In dat geval wordt normaliter geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot extra ontheffing voor winkelenstelling. Naast de zes koopzondagen die afgesproken

⁹ Bron: Eigen onderzoek op www.koopzondagen.net

¹⁰ Bron: Onderzoek van Openingstijden.nl

¹¹ Bron: Enquête van openingstijden.nl uit 2009.

¹² Op basis van triangulatie tussen:

- data Q&A onderzoek 2007
- gemiddelde bezoekersaantallen enkele woonboulevards (berichten) x aantal woonboulevards Nederland ([Locatus, koopzondagen.net](http://Locatus.koopzondagen.net))

¹³ Bron: Vereniging Woonboulevards Nederland

¹⁴ Bron: GFK 2014

zijn op federaal niveau, hebben gemeenten in België de mogelijkheid om 3 extra koopzondagen per jaar te kiezen. Gemeenten die als toeristisch gebied zijn aangewezen hebben vrije keus. De bezoekersaantallen en bestedingen zijn per saldo ongeveer gelijk aan die van een normale werkdag.

Duitsland

In Duitsland is het tegenovergestelde het geval. Zweiter Weihnachtstag of -Weihnachtsfeiertag is in dit land een officiële feestdag, die massaal in huiselijk kring wordt doorgebracht. Van vrijetijdsbesteding gericht op commerciële voorzieningen is hier dan ook nauwelijks sprake. Winkels zijn dicht, behalve op stations, vliegvelden en sommige tankstations. Duitsland is in algemene zin zeer terughoudend met koopzondagen. Er is in dit land dan ook nauwelijks discussie omtrent winkelopenstelling op Tweede Kerstdag. Op nationaal niveau worden jaarlijks vier uitzonderingen voor winkelopenstelling op zon- en feestdagen vastgesteld, waarna de deelstaten vrij zijn om dit aantal uit te breiden. Wel lijkt openstelling van bepaalde culturele instellingen geleidelijk meer gebruikelijk te worden.

Verenigd Koninkrijk

Geheel anders is de situatie in het Verenigd Koninkrijk. In dit land wordt, zoals in het gehele Gemenebest, de dag na Kerstdag 'Boxing Day' gevierd. Naast het bezoeken van sportwedstrijden (voetbal, rugby) neemt winkelen een cruciale rol in de vrijetijdsbesteding van Britten op die dag. Op Tweede Kerstdag dag lanceren winkels namelijk hun 'winter sales', vaak met extra promotionele activiteiten, om het koopjes-jagende publiek aan te trekken. Winkels mogen op die dag vanaf vroeg in de morgen open zijn (vanaf 6-8 uur al), en voornamelijk de grotere zaken gevestigd in de hoofdwinkelcentra maken hier volop gebruik van. Ongeveer 15 miljoen Britten, een kwart van de gehele bevolking¹⁵, gaan dan ook winkelen op Boxing Day, hetgeen voor enorme drukte en logistieke problematiek in binnensteden zorgt. Al vroeg in de morgen staan lange rijen mensen voor de winkels. In 2015 werd op Tweede Kerstdag ongeveer €3 miljard aan winkelen uitgegeven in het Verenigd Koninkrijk¹⁶. Voor winkeliers is Boxing Day dan ook vaak de dag waarop ze de hoogste omzet draaien van het jaar.

Conclusies ervaringen uit binnen- en buitenland

- Middelgrote, historische gemeenten in Nederland
 - In 2015 was in 8 van de 10 Nederlandse gemeenten winkelopenstelling op Tweede Kerstdag al mogelijk. Het is niet bekend hoeveel en welke winkels er daadwerkelijk open gingen.
 - * In 2015 was op 26/12 85% van de woonboulevards in Nederland open.
 - * In 2015 was op 26/12 meer dan de helft (57%) van de supermarkten in Nederland open.

¹⁵ Bron: Center for Retail Research 2015

¹⁶ Bron: Center for Retail Research 2015

- In 2009 gaf 15% van de Nederlanders aan mogelijk te willen winkelen op Tweede Kerstdag. Het is niet bekend hoeveel procent dit ook daadwerkelijk doet, alhoewel de verwachting is dat het minder dan 15% zal zijn, maar stijgende in de tijd.
 - * In 2007 bezocht 3-5% van de Nederlanders een woonboulevard, waarmee de branche beter scoorde dan op een normale koopzondag.
 - * In 2014 bezocht 4,4% van de Nederlanders een supermarkt op Tweede Kerstdag, waarmee de branche slechter scoorde dan op een koopzondag.
- België:
 - Geen officiële feestdag (behalve in de Duitstalige gemeenschap), winkels zijn normaal geopend.
 - Winkelen en winkelomzetten liggen ongeveer in lijn met die van een normale werkdag.
- Duitsland:
 - Officiële feestdag, winkels zijn dicht (behalve op sommige verkeersknooppunten).
 - Geen winkelactiviteit.
- Verenigd Koninkrijk:
 - Wel officiële feestdag (Boxing Day), maar meerderheid van ketens in binnensteden al vroeg geopend voor lancering 'winter sales'.
 - Een kwart van de Britten gaat shoppen, bestedingen van € 3 miljard, vaak beste dag van het jaar qua omzet.

5. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies samengevat omtrent de vraag/behoefte van de Maastrichtse consument, het draagvlak onder ondernemers, en de ervaringen in binnen en buitenland met winkelopenstelling op Tweede Kerstdag.

Consumentenvraag

- De helft van de Maastrichtenaren vindt dat ondernemers zelf mogen bepalen over winkelopenstelling op Tweede Kerstdag.
- 8% van de Maastrichtenaren denkt op Tweede Kerstdag te gaan winkelen, een vijfde overweegt dit, 7 op de 10 is dit niet van plan. In 2015 ging 80% wel eens winkelen op een 'normale' koopzondag.
- In de open vragen wordt vaak het organiseren van (culturele) evenementen in de binnenstad op Tweede Kerstdag als suggestie genoemd. Het vaakst zegt men dat de winkels dicht moeten blijven.

Ondernemersdraagvlak

- De helft van de lokale ondernemers vindt dat winkeliers zelf mogen bepalen over winkelopenstelling op Tweede Kerstdag.
- 14% geeft aan van plan te zijn om te openen op Tweede Kerstdag (supermarkten en franchise formules), 6% weet het nog niet, 80% is dit niet van plan (winkels in 'overige dagelijkse artikelen' en zelfstandigen). In 2015 was drie kwart van de winkeliers wel eens open op een 'normale' koopzondag.
 - Meer dan de helft van de ondernemers die open willen, verwacht niet voldoende personeel bereid te vinden.
- In de open vragen gaf een 5-tal ondernemers aan dat winkelopenstelling op Tweede Kerstdag gewenst is. De overgrote meerderheid is hier op tegen.

Ervaringen uit binnen- en buitenland

- In 2015 was in 8 van de 10 middelgrote historische gemeenten in Nederland winkelopenstelling op Tweede Kerstdag mogelijk. Het is niet bekend hoeveel en welke winkels er daadwerkelijk open waren.
 - In 2015 was op 26/12 85% van de woonboulevards in Nederland open.
 - In 2015 was op 26/12 57% van de supermarkten in Nederland open.
- In 2009 gaf 15% van de Nederlanders aan te willen winkelen op Tweede Kerstdag. Het is niet bekend hoeveel procent dit ook daadwerkelijk doet, alhoewel de verwachting is dat het lager dan 15% zal zijn, maar groeiende in de tijd
 - In 2007 bezocht 3-5% van de Nederlanders een woonboulevard op 26/12, waarmee beter werd gescoord dan op een normale koopzondag.
 - In 2014 bezocht 4,4% van de Nederlanders een supermarkt op 26/12, waarmee slechter werd gescoord dan op een koopzondag.

- In België is Tweede Kerstdag geen officiële feestdag. Winkels zijn open. Omzetten liggen in lijn met die van een normale werkdag.
- In Duitsland is Tweede Kerstdag wel een officiële feestdag. Winkels zijn dicht.
- In het Verenigd Koninkrijk is Tweede Kerstdag (Boxing Day) wel een officiële feestdag, maar de meerderheid van de ketens in de binnensteden is open voor de lancering van de 'winter sales'. Een kwart van de Britten gaat shoppen. Bestedingen liggen op € 3 miljard, waardoor 26/12 vaak de beste dag van het jaar is qua omzet.

